

تعداد

ایران از لحاظ جمعیتی در رتبه شانزدهم جهان قرار دارد
آثار حضور جمعیت در کشور ما مربوط به دوره میان سنگی (قبل از هزاره پنجم قبل از میلاد (و دوره نوسنگی (هزاره قبل از میلاد)
هرودت برای اولین بار جمعیت ایران را تخمین زد که بر اساس آن جمعیت ایران در زمان هخامنش با وسعت جغرافیایی آن زمان به ۵۰ میلیون نفر می رسید .
اطلس جمعیتی جهان در آن زمان جمعیت را بین ۲/۵ تا ۴ میلیون نفر و در زمان میلاد مسیح ۵ تا ۶ میلیون نفر برآورد کرد.
شاردن که فرانسوی الاصل در زمان صفویه جمعیت ایران را ۴۰ میلیون نفر تخمین زد.
در شروع قرن بیستم (۱۲۷۰) جمعیت ایران بین ۶ تا ۱۰ میلیون نفر برآورد شد.
اولین سر شماری کشور ما در سالهای ۱۳۱۸ تا ۱۳۲۰ شروع شد ، که بدلیل شروع جنگ جهانی اول ، متوقف شد و به نتیجه نرسید .
طبق سر شماری های رسمی و مکتوب جمعیت ایران در سالهای ۱۳۲۵ تا ۱۳۷۵ به این صورت است.

۱۳۷۵	۱۳۶۵	۱۳۵۵	۱۳۴۵	۱۳۳۵
۶۰ میلیون	۵۰ میلیون	۳۴ میلیون	۲۶ میلیون	۱۹ میلیون

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

توزیع

برنامه ریزی کشوری باید متناسب با توزیع جمعیت باشد.
بنابراین حتماً برنامه ریزی جمعیتی در ایران با کشورهای اروپایی متفاوت خواهد بود.

طبیعی	ویژگی های توزیع جمعیت
استانی	
سکونت	
قومی - مذهبی	

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

ویژگی های طبیعی

کشور ما از لحاظ اقلیمی، بسیار متفاوت است به طوری که بین گرمترین و سردترین نقطه کشور ما ۴۰ درجه اختلاف دما هست و همین مورد باعث بوجود آمدن پراکندگی جمعیت شده است.

ایران بدلیل چین خوردگی اوراسیا و قرار گرفتن بر روی کمربند خشک دنیای قدیم توزیع جمعیتی متفاوتی را درحال تجربه کردن است.

دیواره کوهستانی که در شمال و غرب کشور به وجود آمده است باعث شده که توزیع جمعیت در شمال البرز و غربی زاگرس نسبت به جنوب و شرق این دو رشته کوه متفاوت بشود

کویر لوت و نمک (۳۳۰ هزار KM) دامغان (۹۰ هزار KM) و قم (۲۰ هزار KM) که در مجموع (۴۵۰ هزار KM) برابر مساحت کشورهای آلمان متحد، بلژیک و هلند است.

در حال حاضر ۵۰٪ از مساحت کشور ما، یا فاقد جمعیت است و یا بسیار کم جمعیت است.

شاید ۱۶۰ سال قبل نظریه ای داد که اگر خطی از بندر گناوه در استان بوشهر به بندر ترکمن در استان گلستان رسم کنیم، ۲۰٪ جمعیت در شرق و ۸۰٪ دیگر جمعیت در غرب کشور قرار دارند

در سرشماری که در سال ۱۳۷۵ انجام شد، مشخص که در استانهای خراسان، سمنان، سیستان و بلوچستان، یزد، کرمان و هرمزگان ۲۰٪ از جمعیت کشور مستقر شده اند

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

تقسیمات کشوری

در سال ۱۳۱۶ کشور ما به ۱۰ استان تقسیم شده بود
در سال ۱۳۷۵ ما در کشور ۲۶ استان داشتیم و هم اکنون کشور ما دارای ۳۰ استان می باشد
۶۰٪ از جمعیت کشور در ۶ استان تراکم دارند (۳۶ میلیون نفر) (استانهای تهران، فارس، خراسان، مازندران، اصفهان و آذربایجان شرقی)
۶ استان کم جمعیت کشور، ۳/۶ جمعیت را در خود جای داده اند. (بوشهر، یزد، چهار محال بختیاری، کهگیلویه و بویر احمد، سمنان و ایلام) .
مجموع جمعیت ۶ استان فوق حدود $\frac{1}{3}$ جمعیت استان تهران بوده، در حالی که مجموع مساحت آنها ۷/۷ برابر استان تهران است

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

نحوه سکونت

در کشور ۲ نوع سکونت وجود دارد ، سکونت شهری و سکونت روستایی

سال	شهرنشین	روستا نشین	کل جمعیت	درصد شهر نشین در کل	تعداد شهرها
۱۳۳۵	۶	۱۳	۱۹	۲۳۱٪	۱۹۹
۱۳۴۵	۱۰	۱۶	۲۶	۲۳۸٪	۲۷۲
۱۳۵۵	۱۶	۱۸	۳۴	۲۴۷٪	۳۷۳
۱۳۶۵	۲۷	۲۳	۵۰	۵۲٪	۲۹۶
۱۳۷۵	۳۷	۲۳	۶۰	۶۱٪	۶۱۲

در کشور ما حدود ۶۵ هزار روستا وجود دارد.

۱/ جمعیت شهر نشین کشور در ۵ شهر تهران، مشهد، اصفهان، تبریز و شیراز .
۳/ سهم تهران به تنهایی از جمعیت کشور در شهر نشینی ۱۸٪ و در کل ۱۱٪ از است.
تراکم در روستا ها به گونه ای است که در ۵ هزار روستا از ۶۵ هزار، نصف جمعیت روستا نشین سکونت دارند.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

قومی و مذهبی

در کشور ما فارس ها ۴۶٪ از کل جمعیت را تشکیل می دهند.

آذری ها: ۲۱٪

کردی ها: ۱۰٪

لرها: ۹٪

شمالی ها: ۷٪

در کشور ما مسلمانان ۹۹/۵٪ از کل جمعیت را تشکیل می دهند.

اقلیتهای مذهبی و رسمی کشور نیز ۰/۵٪ از جمعیت را تشکیل می دهند،
که مجموعاً ۲۵۰ هزار نفر می باشند.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

ساخت جمعیت

ساختار جمعیت ایران طی سر شماری های انجام شده از سال ۱۳۳۵ تا کنون
جمعیت ۱۵ تا ۶۴ سال کشور، ۵۰ تا ۵۶٪ از جمعیت بوده، بنابراین کشور ما
ساختاری جوان دارد.

از سال ۱۳۷۰ که تنظیم خانواده در ایران شروع به کار کرد، کشور ما با کاهش
زاد و ولد مواجه شد و از جمعیت زیر ۱۵ سال کاسته و بر جمعیت ۱۵ تا ۶۴
افزوده شد و جمعیت به سمت سالخوردگی سوق پیدا کرد.
یک کاربرد عمده ساختار جمعیت بررسی صحت سر شماری های گذشته است.

$$\text{ترکیب جمعیت بر حسب جنسی} \quad \frac{M}{F} = \frac{105}{100}$$

بدلیل اینکه مهاجرت مردانه است، در کشورهای مهاجر پذیر، نسبت $\frac{M}{F}$ افزایش
پیدا می کند.

و در کشورهای مهاجر فرست نسبت $\frac{M}{F}$ کاهش پیدا می کند.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

سایر ویژگی ها

باروری :

یکی از مهمترین شاخص هایی که در باروری مهم است CBR می باشد که در سال ۱۳۴۵ ایران بالا ترین رقم باروری را در سطح دنیا داشته است طی آماری که از سال های ۱۳۵۲ تا ۱۳۵۵ گرفته شد نتایج زیر بدست آمد:

$$CBR = 42$$

$$TFR = 6/25$$

در سال ۱۳۶۵ که کنترل جمعیت برداشته شد میزان تنده به ۶/۳۹ رسید و در سال ۱۳۷۵ به رقم ۳/۳۵ کاهش پیدا کرد

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

سایر ویژگی ها

مرگ و میر :

عامل مهمی در جمعیت مرگ و میر است. برای محاسبه این میزان باید سه مورد را در نظر داشت: طبق آمارگیری سال های ۱۳۵۲ تا ۱۳۵۵ این سه مورد به شرح زیر بود: CDR: ۱۱/۵

مرگ و میر زیر ۱ سال: ۱۱۲

امید به زندگی: ۵۷ سال

در سال ۱۳۷۵ که آخرین سر شماری انجام شد، این سه مورد فوق به این صورت بود:

CDR: ۸-۶

مرگ و میر زیر ۱ سال: ۳۵ - ۵۰

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

سایر ویژگی ها

ازدواج

کسانی را که تا سن ۴۰-۴۵ ازدواج نکرده باشند را مجرد مطلق می نامند که این میزان در سرشماری سال ۱۳۷۵ کشور ۷۶٪ بوده است.

پیش رسی ازدواج نیز (ازدواج ۱۵-۱۹ سال) نیز در کشور ما برای مردان از ۶/۲ در سال ۱۳۳۵، به عدد ۲/۶ در سال ۱۳۷۵ رسید و برای زنان نیز از ۴۲٪ به کمتر از نصف یعنی ۱۸٪ رسید.

میانگین سن ازدواج در کشور از سال ۱۳۴۵ تا ۱۳۷۵ از ۱۸/۷ به ۲۲/۵ سال برای زنان و برای مردان از ۲۵ به ۲۶ سال رسیده است.

نکته مهم اینجاست که افزایش میانگین سن ازدواج زنان و کاهش محسوس پیش رسی ازدواج نقش مهمی در کاهش باروری در سالهای اخیر داشته است.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

سایر ویژگی ها

سواد

یکی دیگر از مواردی که در جمعیت ایران به آن توجه می کنیم، سواد عمومی است. میزان سواد عمومی در کشور ما ۸۰٪ می باشد که ۸۶٪ آن مربوط به جمعیت شهری و ۷۰٪ مربوط به جمعیت روستایی است.

بعد از سواد عمومی، نگاهی می کنیم به تحصیلات عالی:

در سال ۱۳۵۵ در کشور ما ۲۸۳ هزار نفر دانشجو وجود داشت، در حالی که در سال ۱۳۷۵ این میزان به ۱/۵ میلیون نفر رسید.

و در حال حاضر این میزان به ۳ میلیون نفر، یعنی ۱۰ برابر سال ۱۳۵۵ می رسد.

تحصیلات عالی زنان نیز در این مدت رشد قابل توجهی داشته است، و حتی می توان این میزان را از ۱۰ برابر نیز بیشتر دانست.

افزایش سطح تحصیلات زنان منجر به این می شود که اثرات چشم گیری در کنترل مولید و ارتقاء کیفیت زندگی اجتماعی و مشارکت زنان شاهد باشیم.

به عنوان یکی از شاخص ترین مسائلی است که بعد از انقلاب اسلامی در کشور اتفاق افتاده است. افزایش بسیار بالای سطح تحصیلات زنان است.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

سایر ویژگی ها

فعالیت و اشتغال

جمعیت بین ۱۰ تا ۶۵ سال را جمعیت فعال می دانیم.

جمعیت
فعال اقتصادی : شاغلان ، بیکاران قبلاً شاغل و افراد جویای کار
فعال غیر اقتصادی : محصلان ، خانه داران و دارندگان درآمد بدون کار

در سرشماری سال ۱۳۷۵ جمعیت فعال کشور ۱۶ میلیون و جمعیت غیر فعال ۲۹ میلیون نفر برآورد شد که در مجموع ۴۹ میلیون نفر جمعیت بین ۱۰ تا ۶۵ سال کشورمان بود جنگ ۸ ساله ایران، ضعف بنیادهای اقتصادی کشور، عدم توجه به نیازهای اشتغال و تحصیلات عالی، بازار کار ایران را با معطل روبرو ساخته است به علت نا چیز بودن فرصت اشتغال در بخش کشاورزی و موانع صنعتی شدن کشور، و کاهش اشتغال و ایجاد مشاغل کاذب و رشد مشاغل خدماتی شده است.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد

آینده نگری

برنامه های اقتصادی و اجتماعی ما، زمانی موفق است که اطلاعات کامل و صحیحی از جمعیت و ویژگی های جمعیت داشته باشیم. بنابراین، ما باید بتوانیم بر اساس جمعیت پایه، پیش بینی جمعیتی را انجام دهیم. و بر اساس این جمعیت پایه، ما می توانیم عواملی را که باعث افزایش و یا کاهش جمعیت می شود، مانند باروری، مرگ و میر و مهاجرت را در آن دخالت دهیم. فرضیه پیش بینی که بر این، برآوردها گفته می شود و با اعمال این فرضیه ها بر جمعیت پایه، تعداد، ترکیب و ویژگی های عمده جمعیت را برای زمانهای مورد نظر به دست می آورند.

برآوردهای سازمان ملل و طرح کالبد ملی و سازمان برنامه و بودجه و طرح آمایش سرزمین جمعیت ایران را برای سال ۱۴۰۰ بین رقم ۸۷ تا ۱۲۱ میلیون برآورد نموده اند.

رشد جمعیت ایران بین سال های ۱۳۸۰ تا سال ۱۳۹۰ بدلیل ورود مولید سالهای اول انقلاب به سن باروری افزایش و سپس رشد جمعیت کاهش می یابد.

کلیه حقوق این اثر متعلق به موسسه آموزش عالی غیر انتفاعی مجازی نور طوبی می باشد